

Inuit-Nordbo Undersøgelsen, 1976

En plan for arkæologiske udgravninger i Ameralik Fjorden

af Jørgen Meldgaard

Grønlands Landsmuseum og danske museumsfolk vil i sommeren 1976 arbejde sammen på en arkæologisk undersøgelse i et forsøg på at belyse det første møde i Grønland mellem eskimoer og europæere. Dette første samvær mellem de to kulturer, arktiske fangere og skandinaviske bønder og fiskere, strakte sig over et tidsrum omtrent af samme længde som det sidste: De 250 år fra Hans Egedes tid til idag.

Men det er forsvindende lidt, vi ved om dette kulturmøde. Hvorledes levede de sammen? Hvad lærte de af hinanden? Vi kan med sikkerhed blot konstatere, hvordan situationen var, da det hele var ved at være forbi: Nordboerne forsvinder og eskimoerne lever videre med den traditionelle livsform. Om dette synes de arkæologiske spor, de nordiske skrifter og de eskimoiske sagn at være enige.

Hvorfor gik det således? Inuit-Nordbo Undersøgelsen vil forsøge, om yderligere nogle vidnesbyrd kan graves op af jorden. Der vil samtidigt blive forsøgt en ny arbejdsform, hvor de to forhistoriske parter får lejlighed til at afgive disse vidnesbyrd fra ruinerne af

deres bopladser og gårde, der sideløbende afdækkes af repræsentanter for de nutidige parter: grønlændere og danske. De arkæologiske spor vil på traditionel vis blive udgravet og registreret, men de vil ikke udelukkende blive vurderet af professionelle arkæologer og andre forskere. Og spørgsmålet om hvad der er betydningsfuldt, hvilke problemer der skal søges belyst, vil også andre „sagkyndige“ få lejlighed til at udtale sig om. I felten samarbejder lokale fangere og eskimologer, arkæologer og zoologer, lærere og elever, grønlændere og danske.

Lykkes det ikke at komme frem til den fulde og endelige sandhed om forholdet mellem de to forhistoriske parter, eller at få placeret skylden for det formentlig svigtende samarbejde, så kan vi dog håbe på en større forståelse for parternes egenart og særheder. Og et sikkert udbytte må blive øget viden om vore forfædre, vore traditioner, vore forudsætninger.

Begge parter kan i løbet af undersøgelsen få lejlighed til at søge deres „etniske identitet“ bekræftet og få deres nationale bevidsthed styrket. I den europæiske kulturkreds har dette altid været

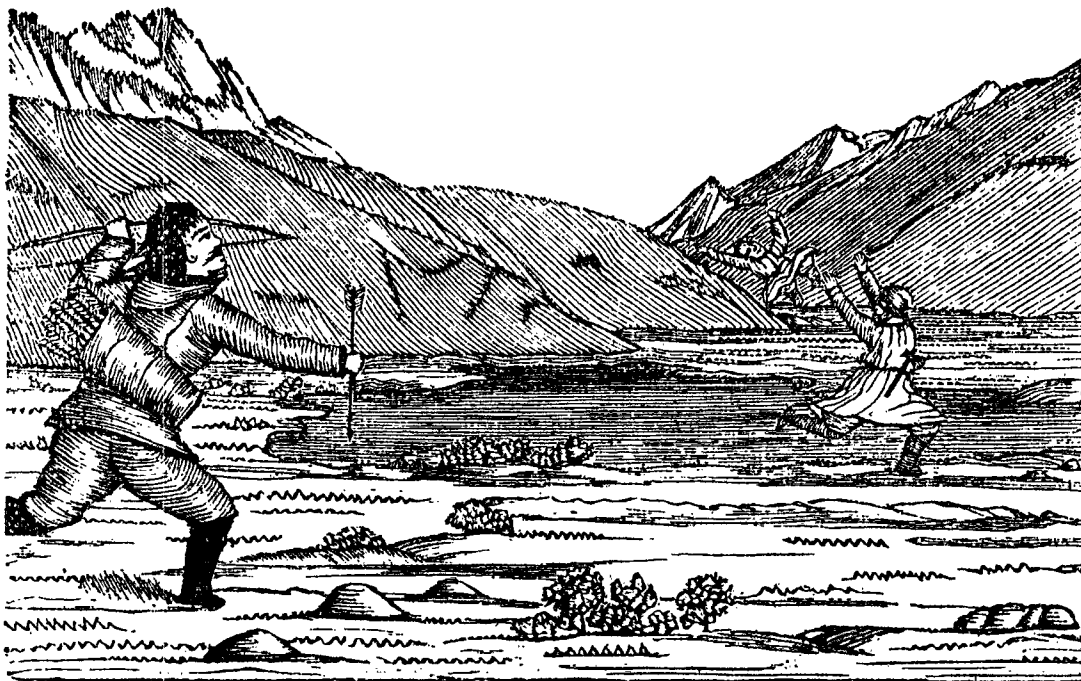
en væsentlig motivering for at grave sin egen historie op af jorden. Den er ofte blevet beklageligt mistolket og misbrugt, men der er ikke nødvendigvis noget galt ved at styrke sin selvbevidsthed ved at se tilbage på forfædrenes store og gode gerninger. Måske er her tiden og lejligheden til, at grønlænderen slår sig for brystet i erkendelsen af, at udgangen af dette første kulturmøde, hvor parterne mødtes på mere lige fod, blev den, at eskimoernes livsform overlevede, og eskimoisk kultur bredte sig rundt langs alle grønlandske kyster: Grønland for grønlændere!

Modsat bør det nok konstateres, at danskernes selvbevidsthed allerede er blevet pustet rigeligt op i forsøget på at identificere sig med helt modige og dådrike vikinger. Beretningerne om deres erobringer og opdagelsesrejser er kært læsestof, og „opdagelsen“ af Amerika og Grønland og „den hårde kamp for tilværelsen i de følgende århundreder som Nordboer i den ugæstfrie natur ved Verdens Ende“ er med til at styrke de nationale følelser. Måske er man stadig lidt tilbøjelig til at glemme, at eskimoerne havde „opdaget“ Amerika og Grønland nogle årtusinder tidligere, samt at dette folk levede vel tilpasset og lykkeligt i den samme „ugæstfri natur“. Vikingernes renommé var heller ikke ubetinget strålende i de egne af Europa, hvortil de drog på vikingefærd. De lokale historieskrivere i bl. a. England og Frankrig har bevaret nogle sandheder om barbarerne. Danmark og det øvrige Norden var Europas udviklingslande på den tid. Man lå noget afsides. Eynerne var der ikke noget i vejen med, men

erfaringerne var snævre. Udover værdien af massive skatte og livets mere håndgribelige goder fattede vikingerne meget lidt af, hvad de mødte ude i den store og civiliserede verden. Som oftest tog de hjem igen, eller de druknede i folkemængden. Anderledes i Grønland, hvor de „tog nyt land“. Her var der frie græsgange, og ejendomsretten til landet blev først et problem nogle århundreder senere efter mere direkte møder med „skrællingerne“.

Spørgsmålet om, hvem der opdagede Grønland først, hvem der opdagede hvem, har næppe været afgørende under dette kulturmøde. Men nordboen havde sin ophøjede mening om modparten, og han bar rundt på gammelkendte fordomme. Han havde selv været udsat for dem, da Danmark blev „opdaget“ et årtusinde tidligere. Dengang talte man i Rom om et land med barbarer, som man havde opdaget langt mod nord. I de etnografiske beskrivelser fremhæves befolkningen som ganske udmærkede mennesker med mange dyder, men dog underudviklede på de væsentlige områder. Skavankerne udsprang af yderligtgående frihedstrang, og historieskriveren Tacitus beklager sig specielt over deres sorgløshed og mangel på mådehold. I fredstid er de dørske og kivagtige, tilbøjelige til at plyndre, drikke og spille. Og for politikeren Seneca var folket i utilstedeilig grad ledet af deres lidenskaber, hvilket han dog mente nok kunne ændres til det bedre ved disciplin og almindelig fornuft. Har man hørt noget lignende?

I Inuit-Nordbo Undersøgelsen kan vi utvivlsomt få lejlighed til at pudse vore gamle nationale glorier og fordomme.

Men i et samarbejde, hvor vi sammenligner dem og måske piller lidt ved dem, vil vi sikkert også støde på en hel del fælles træk. Og de forskelligheder, vi mener at konstatere som traditionelle, kan vi forsøge at forstå og måske respektere som en national egenart.

Det er kun små og spredte brudstykker af historien, der kan graves op af jorden. Men det kan være småting, der kan føjes sammen til et mønster, som viser betydningsfulde sider af det daglige liv. Træk fra hverdagen og noget om gennemsnitsmennesket, der netop ikke har sat sig spor i eftertidens traditioner eller i de skriftlige kilder. De selvfølgelig ting, de forhold som alle kendte til, blev sjældent noteret ned eller husket gennem flere slægtled.

De islandske årbøger bemærker et tilfældigt år, uden kommentarer: „Skrællingerne hærgede, dræbte 18 mand og tog 2 drenge som trælle.“ Og grønlænderen Aron kan århundreder senere i en fortælling gengive traditionerne fra de første møder med venlig kappestrid på Pisigssarfik Fjeldet til den sidste dag, da en overlevende nordbo flygter i en sejlbaad ud gennem fjorden, idet han råber: „Store Ameralik, bring mig nu din stærke morgenbrise!“

Vi vil sammen sejle ind i Ameralik og grave os tilbage til nogle hverdage mellem år 1200 og 1350.

På grundlag af et grønlandsk-dansk oplæg er der udformet en plan for Inuit-Nordbo Undersøgelsen i sommeren 1976. Planen lyder i uddrag således:

Undersøgelsens emne og baggrund

Emnet for undersøgelsen vil være den eskimoiske kulturs første møde med europæisk kultur. Dette kulturmøde fandt sted i perioden 1200–1500 i Vestgrønland. Kontakten blev etableret nordpå i egne, hvortil nordboer om sommeren drog på fangstrejser fra kolonierne i Vesterbygd og Østerbygd. Herom har den europæiske kilde fra o. 1200 at bemærke, at de andre folk bløder på en mærkelig måde, når de rammes af våben ...

Arkæologiske udgravninger viser, at eskimoiske folkegrupper i løbet af 1200-årene breder sig sydover fra Thule distriktet og efterhånden bebygger kysterne fra Upernavik til Disko Bugten, som havde været eskimoiske fangstområder i flere tidsperioder under de foregående 2000 år.

Uanset den tilsyneladende blodige optakt fortsætter en form for samvær i de følgende århundreder, og det må formodes at dette har været mest intenst i og omkring nordboernes to faste bygdeområder.

Undersøgelsen vil søge at belyse forholdene i Godthåb distriktet, hvor eskimoiske traditioner taler om såvel fredelige tilstande som kampe ved bopladser og nordbogårde, og hvor de europæiske kilder antyder en brat slutning for Vesterbygd o. 1350.

Undersøgelsen vil især lægge vægt på at få kulturmødet alsidigt belyst. Forudsætningen herfor er et bredt samarbejde mellem sagkyndige: arkæologen, biologen og eskimologen, pædagogen og den lokale fanger, grønlandere og danske. Og som forskning i felten må ligeledes

dens resultater kunne formidles af deltagerne i et samarbejde, hvor hver med sin særlige sagkundskab, sine midler og målgrupper, bidrager til den bredest mulige oplysning.

Undersøgelsen vil som et af sine udgangspunkter tage den sidste historiske kilde, der beretter om eskimoer og nordboer i Godthåb distriktet. Den er kortfattet og flertydig, og den er blevet taget til indtægt for ganske modstridende teorier: Eskimoerne udryddede nordboerne / nordboerne døde pludseligt uden eskimoisk indblanding / eskimoerne optog nordboerne i deres fangersamfund / nordboerne udvandrede til Vinland (Amerika). Kilden er Ivar Bårdson, præst ved bispesædet Gardar i Østerbygden. Omkring 1350 er han „en af dem, som udpeges af lagmanden til at rejse til Vesterbygden mod skrællingerne, at uddrive skrællingerne af Vesterbygden. Og da de kom dertil, da fandt de ingen mennesker, hverken kristne eller hedninge, men blot vilde køer og får. Og de forsynede sig af de vilde køer og får og sejlede derefter hjem.“

Kulturmødet mellem eskimoer og nordboer er et emne, hvor mange har forsket, opstillet problemer og fremsat teorier. Men de væsentlige spørgsmål står endnu ubesvarede. Af hvilken art var deres samvær? Hvorfor måtte nordboerne opgå bygderne, og hvilken rolle spillede eskimoerne ved nordboernes „undergang“? Hvorledes overlevede den eskimoiske livsform?

Forskningen har været præget af ensidighed. Hovedproblemet har været det for europæiske forskere fascinerende: Nordbokoloniernes skæbne. Eskimoerne

Udgravning af „fædeburet“ på nordbogården Nipaitsoq. Skelet af en husmus bliver afdækket: et vidnesbyrd om andre klimatiske forhold? En grønlandsk renjæger hævdede ved denne foreløbige undersøgelse i 1953, at mus i Godthåbsfjorden nutildags tabte halen i løbet af en vinter. I samme rum står bunden af en trætonde med et tykt lag velbevaret „skyr“ (mælkemad). Var hverken kulde eller mangel på føde årsag til nordboernes undergang? (Fot.: Jørgen Meldgaard, 1953).

er kun inddraget i denne sammenhæng, hvor de som modpart kan behandles som een af flere mulige faktorer, der kan have medvirket til de to koloniers undergang eller opgivelse. Denne faktor får

tildelt mere eller mindre vægt alt efter en personlig bedømmelse af, hvor „krigerisk“ man forestiller sig det eskimiske folk. En grønlandsk kommentator har bemærket, at graden af krigeriskhed

kan formodes at have været afhængig af nordboernes adfærd!

Inuit-Nordbo Undersøgelsen vil interessere sig for adfærden hos begge parter og søge at belyse arten af deres samvær – og de endelige følger af kulturmødet – som et samlet problemkompleks.

Under den primære undersøgelse i felten inddrages forhistoriske vidnesbyrd gennem udgravninger af særligt udvalgte ruiner og møddinger fra kontaktperioden 1200–1350 samt senere eskimoiske tomter. Undersøgelsesfeltet indsnævres geografisk til et område, hvor de to folk har haft bosteder og kan forventes at have haft delvis sammenfaldende interesser i udnyttelsen. Viden om erhvervsforhold og ernæring kan for en stor del graves op af jorden på disse lokaliteter i Godthåb distriktet, hvor bevaringsforholdene er usædvanligt gode. Fangst- og bondekulturens redskaber anviser metoderne til erhvervelsen af føden, for hvis art og sammensætning møddingernes indhold af knogler m. v. giver retningslinjer.

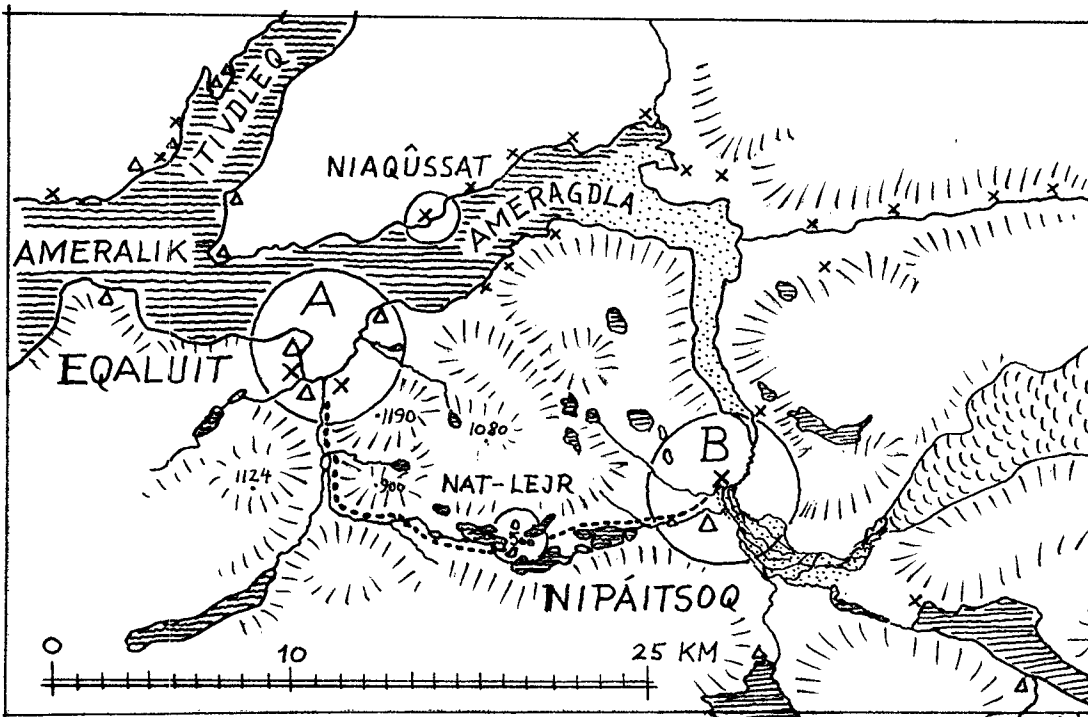
„Katastrofe-teorier“ om nordboernes endelige undergang ved pludselige angreb af eskimoer / europæiske pirater / græsædende insekter / pest, med død eller udvandring til følge, kan tænkes afprøvet, men de forudsætter heldige fundomstændigheder og nøje „modeller“ for, hvilke spor disse kan tænkes at afsætte i det arkæologiske stof.

De gradvist virkende faktorer, især sådanne baseret på klimatiske ændringer, vil på delvis naturvidenskabelig grund kunne påvises, og i bredere sammenhæng vurderes, som muligt nedbrydende på

nordbosamfundet og/eller fremmede på den eskimoiske livsform. Arkæologiske undersøgelser kan fremskaffe et materiale til bedømmelse af, hvorledes eskimoer og nordboer udnyttede et område, der var af central betydning for de fastboende nordboer. Tilpasning til de samme omgivelser gav mulighed for at udnytte de samme ressourcer, men man indrettede sig forskelligt og havde ikke samme muligheder for at tilpasse sig ændrede vilkår.

Betingelserne for det bevægelige fangstfolk (eskimoer) og den bofaste bonde- og fangerbefolkning (nordboer) afspejles således i det arkæologiske stof. Men dette materiale kan her yderligere suppleres og fortolkes ved jævnføring med historiske og nutidige vidnesbyrd. Den historiske baggrund består på den ene side af europæiske skriftlige kilder om nordboernes forhold i almindelighed og mødet med „skrællinger“ i særdeleshed, på den anden side af nedskrevne eskimoiske traditioner og legender om det gamle fangersamfund og om samvær og kampe med „Qavdlunakker“. Den nutidige baggrund er af ren lokal art og består i nøje registrering og kortlægning af forekomster af fangsttyr og andre fødemidler og de specielle vilkår for at erhverve denne føde med den grønlandske fangers traditionelle midler og metoder i Godthåb distriktets fjorde og indland. Dette „etnografiske“ baggrundsstof er kun ufuldstændigt beskrevet og tilgængeligt, og det kan endnu suppleres med værdifuld viden, som ældre medlemmer af den lokale fangerbefolkning sidder inde med.

En forskningsopgave med det emne,

Kortskitse af undersøgelsesområdet med lokaliteterne: Felt A (Eqaluit) med lejr A, Felt B (Nipáitsoq) med Lejr B. Trekanter markerer eskimoiske bopladser, kryds markerer nordbogårde.

der her er skitseret, skulle have de bedste muligheder som en tværvidenskabelig undersøgelse, hvor der yderligere inddrages sagkyndige uden for forskernes snævre kreds.

Ligeledes må oplysning om resultaterne bedst kunne fremmes ved nært samarbejde allerede i felten med den lokale befolkning og kyndige formidlere: Lærere, Grønlands Oplysningsforbund.

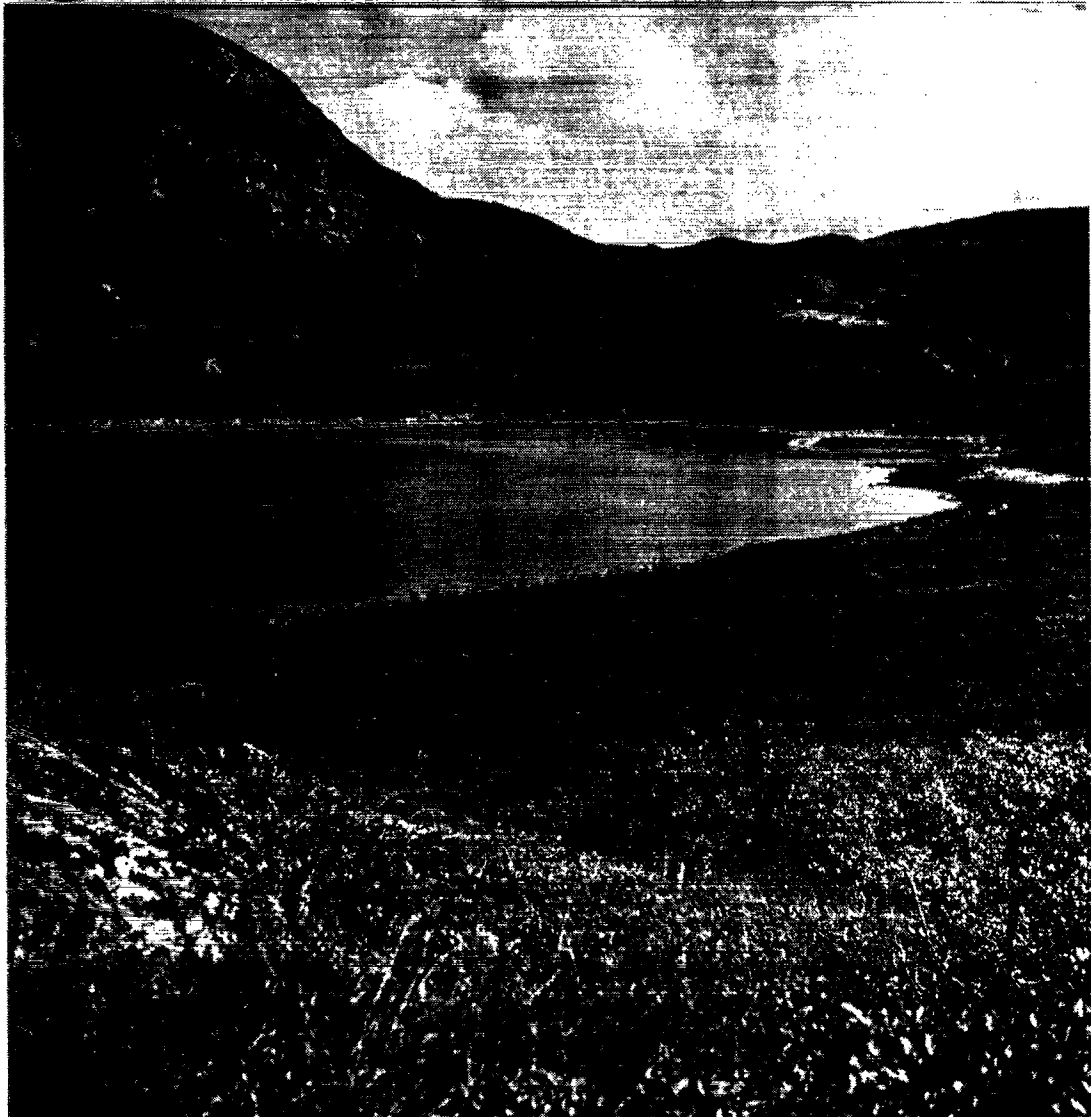
Begge sider af undersøgelsen kan samtidigt udbygges med et forsøg på at drage forskningen direkte ind i voksenundervisningen: Etablering af en „felt-skole“ i samarbejde med det grønlandske skolevæsen.

Endelig anses det som en naturlig forudsætning for gode resultater fra denne undersøgelse, at samarbejdet skabes mel-

lem repræsentanter og talsmænd for begge de involverede parter i det forhistoriske kulturmøde: Grønlandere og danske.

Arbejdsområdet: Lokalteter og lejre

Feltarbejdet foretages i den indre del af Ameralik Fjorden samt i indlandet sydøst herfor. Det udvalgte område var beboet af både eskimoer og nordboer, dets ressourcer blev udnyttet af begge parter, og det frembød forskelligartede erhvervsmuligheder fra kyst til indland. Tidligere topografiske undersøgelser baseret på grønlandske fangeres lokalkendskab og arkæologiske rekognosceringer gør det muligt nærmere at indsnævre arbejdsområdet til 2 repræsentative lokaliteter, een ved kysten og een i ind-

Undersøgelsens „Felt A“: Egaluit i Ameralikfjorden. I billedets forgrund er lejrplads med eskimoiske ruiner. På det flade forland i bunden af bugten dækker pilekrat ruiner af to nordbogårde. (Fot.: Jørgen Meldgaard, 1953).

landet, der begge opfylder kravene om velbevarede eskimo- og nordbotomter med møddinger.

Kyst-lokaliteten Egaluit benævnes her „Felt A“ (med Lejr A), indlandslokali-

teten „Felt B“ (med Lejr B). Se kortskitse.

Felt A. Egaluit

Bugt beliggende på sydsiden af Amera-

lik Fjordens indre arm, Ameragdla. Eskimoruiner og nordboruiner findes over en strækning på 1 km inderst i bugten, enkelte eskimotomter på bugtens ydre næs.

Den eskimoiske bebyggelse består af et betydeligt antal tomter, hvoraf flere formodes at stamme fra tiden umiddelbart efter nordbo-periodens afslutning. Lokaliteten har indtil nyere tid været teltplads for grønlandere med henblik på fiskeri og fangst i sommerhalvåret. Yderligere er der fra Sarqaq kulturen, o. 1500 f. v. t., konstateret spor af boligtomter under den nuværende højvandslinje og opsamlet flintgenstande på en højtliggende terrasse.

Nordbobebyggelsen består af et stort gårdkompleks, benævnt Vesterbygd no. 59. Ruinerne er kun besigtiget af arkæologer på korte ophold, men betegnes som meget velegnede for en udgravning. Betydelige mødding- og affaldslag er konstateret.

En supplerende, mindre undersøgelse vil fra Lejr A blive foretaget på lokaliteten V. no. 48, Niaqûssat, beliggende i en vig på nordsiden af fjorden over for Eequaluit. Dette er stedet, hvor den grønlandske tradition beretter om fund i strandbrinken af „kranier af nordboer, deriblandt nogle med isiddende eskimoiske pilespidser“.

Bugten Eequaluit danner en af de få gode og beskyttede naturhavne i Ameralik Fjorden. Lejrmulighederne er fortræffelige. Lejr A vil blive etableret ved elven inderst i bugten.

Felt B. Nipáitsoq

Lokalitet i indlandet 20 km VSV for

Felt A, Eequaluit (30–35 km vandring). Området med eskimo- og nordboruiner ligger på vestsiden af et stort indlandsdelta med vandføring fra en fremskudt bræ 10 km mod øst. Nipáitsoq er lokaliseret af grønlandske rensdyrjægere og besøgt og beskrevet af arkæologen Eigil Knuth i 1945. Et hold af arkæologer fra Nationalmuseet (Jørgen Meldgaard) foretog i 1952 prøveudgravninger i en periode på 10 dage.

Den eskimoiske bosættelse udgøres af en samling tomter på en lejrplads samt en klippehule. Tomterne er omgivet af møddinglag. Den nærliggende klippehule er benyttet til overnatning for renjægere endnu i 1950-erne. Prøveundersøgelsen i 1952 viste betydelige aflejringer med bevarede organiske sager foran hulen. I lag 6, bundlaget, påvistes flintsager, antagelig fra den ældste stenalderkultur i Vestgrønland, Sarqaq kulturen.

Nordbobebyggelsen er beliggende 3 km NØ for den eskimoiske bosættelse, nær det første af en serie vandfald, der leder ned til den nordgående flodsllette mod Ameragdla. Den består af en middelstor gård, benævnt Vesterbygd no. 54, af sen type med tæt sammenbyggede boligrum og stalde. Prøveudgravningen i 1952 blev foretaget i indgangspassagen og i eet rum, fadeburet. Bevaringstilstanden er usædvanlig god, delvis som følge af permafrosten, delvis på grund af en brand, der formodes at have hærget det meste af gården, da den blev lagt øde.

Møddingen foran gården er betydelig, og en prøvegrøft antyder gode stratigrafiske muligheder for adskillelse af flere faser i bebyggelsesperioden og påvisning af eventuelle ændringer i den sid-

ste periode. I prøvegrøftens fortsættelse i den nærliggende mose aftegnedes horisonter markerende landnam, bosættelse, afbrænding og efterfølgende udtørring og sandflugt. Muligheden for C-14 dateringer og resultatrige pollenanalytiske undersøgelser til belysning af klimasvingninger er således tilstede.

Sletten ved Nipáitsoq-gården nær elvløb udgør en egnet lejrplads. Her vil Lejr B blive etableret.

Forskningsarbejdet

Man vil søge at skabe en ligelig indsigt i eskimo- og nordbokulturens bosættelsesforhold og udnyttelsen af de lokale ressourcer. Der vil blive lagt vægt på tilvejebringelse af vidnesbyrd om erhvervsmetoder og ernæring, specielt materiale fra udgravning af møddinger, såsom knogler og andre føderester.

For nordbokulturens vedkommende stræbes efter at konstatere ændringer i bosættelsens senere del, ca. 1150–1350, ved stratigrafiske udgravninger, der ikke hidtil er gennemført i møddinger og affaldslag. Der er ikke siden 1945 publiceret materiale, som belyser ernæringsforhold, og man har ikke forsøgt det førhen erhvervede dateret og opdelt inden for nordboperiodens 350/500 år.

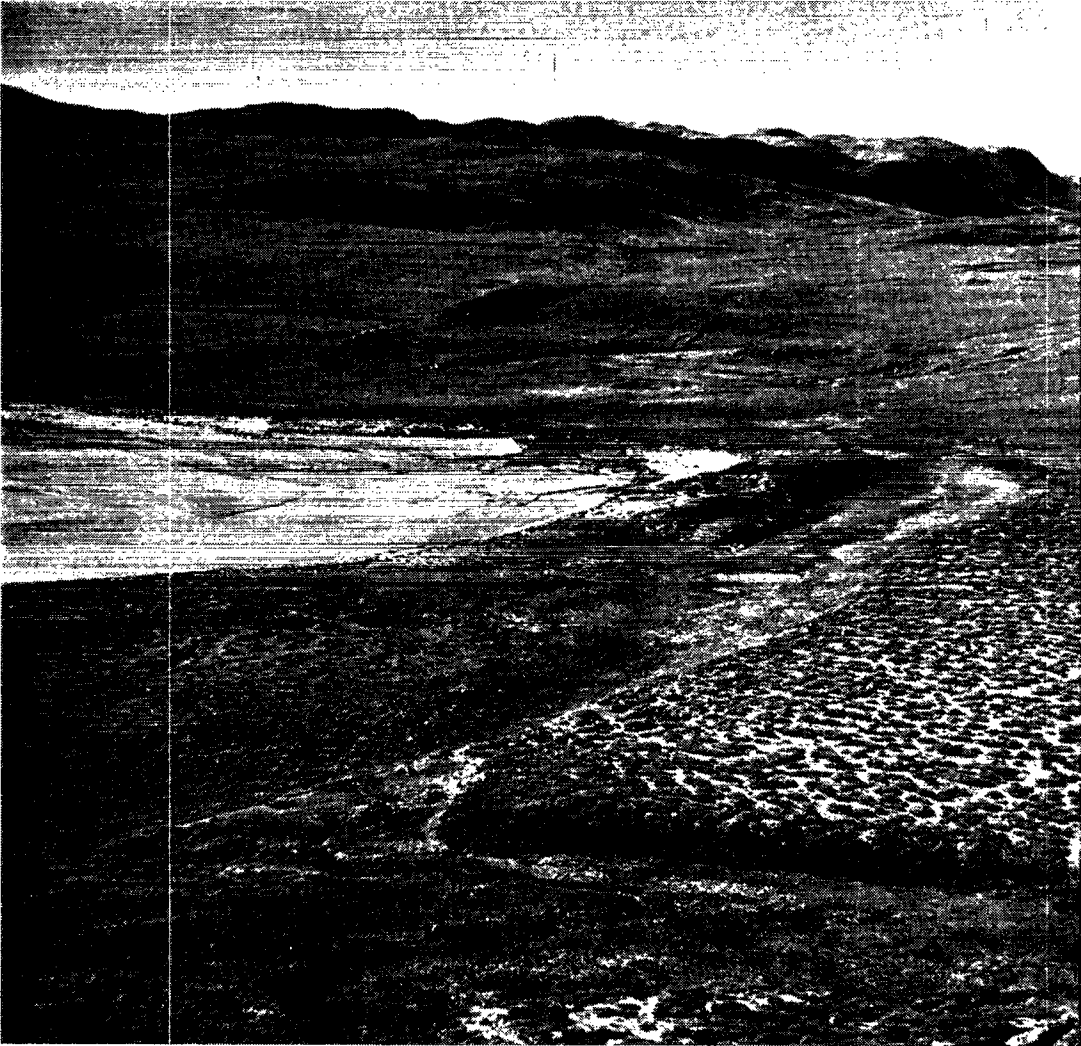
En markant klimaændring omkring 1300–1350 i retning af det koldeste århundrede i Grønland i 2000 år, er i denne sammenhæng et særligt betydningsfuldt udsving på den lange klimakurve, som tegner sig på basis af de seneste års isotop-målinger af indlandsisen. Denne klimaændring vil blive søgt verificeret og om muligt uddybet for Godthåb distriktet ved pollen analyser og C-14 da-

teringer. Nordboernes kvægavl med græsning og høslet, eskimoernes kajakfangst, begge parterers renjagt og fiskeri, var erhvervsgrøene følsomme over for klimaændring, men dens virkning på de forskellige felter kan først bedømmes med yderligere viden om temperatur og nedbør henholdsvis sommer og vinter.

Man vil yderligere være opmærksom på mulighederne for at konstatere arten og graden af samkvem mellem eskimoer og nordboer, som det kan tænkes afspejlet i gensidige påvirkninger i den materielle kulturs produkter, tilstedeværelsen af handelsvarer m. v.

De historiske vidnesbyrd om de to samfund, deres møde, samt afslutningen med nordboernes undergang i Vesterbygden o. 1350 og eskimoernes fortsatte trivsel i samme område, vil naturligt rette opmærksomheden mod specielle og håbefulde spor og fund.

Styrkelse af den fremtrængende eskimoiske fangerkultur ved særlig tilpasning og specialisering i Sydvestgrønland under ændrede klimatiske forhold? Svækkelse og forarmning af nordboernes bonde-fangerkultur som følge af manglende evne eller vilje til omstilling på samme felter under ændrede vilkår følgende isolation og klimaændring? Pludselige og uafvendelige angreb på nordbosamfundet, som fx. sygdom (Pesten, Den sorte Død, som når de skandinaviske moderlande o. 1350, og som dér lægger hele kystbygder øde på mindre end et år, kan efterlade talende spor)? Udvandring til Markland-Vinland, kun medtagende visse kategorier af flytteligt og uundværligt gods? Ufred mellem eskimoer og nordboer, hvor kampe af-

Undersøgelsens „Felt B“: Nipaitsoq i indlandet bag Ameralikfjorden. Nordboruinen skimtes i forgrunden, hvor teltene er rejst under en mindre prøvegravning i 1953. Midt i billedet skjuler sig i pilekrat eskimoiske renjægeres ruiner samt en klippenhule, der lejlighedsvis har været beboet fra o. 1500 f.v.t. til nutiden. (Fot.: Jørgen Meldgaard, 1953).

gjorde striden til ugunst for en muligvis i forvejen svækket nordbobefolkning?

Disse tænkelige „modeller“ for samvær og udviklingens forløb vil i heldige tilfælde have efterladt bestemte „mønstre“, sammenhænge eller enkeltfund,

som kan iagttages i det arkæologiske materiale.

Formidlingen af resultaterne

Med deltagelsen fra Seminariet og andre skoler samt repræsentanter for

Grønlands Oplysnings Forbund vil der kunne opnå den mest direkte formidling af oplysninger til den grønlandske befolkning om undersøgelsen og de foreløbige resultater.

Seminarie-sektoren kan tænkes at forberede sig på et sådant formidlingsarbejde ved orienterende arbejde i skolen før deltagelse i feltskolens sommerkursus. Der kan stiles mod fortsat virksomhed den følgende vinter med udarbejdelse af rapporter om specielle emner eller et udstillingsarrangement.

Fra repræsentanter for den gamle fangerkultur i Godthåb fjordene kan der eksempelvis indhentes oplysninger om fangstforhold, fødens erhvervelse og fødens fordeling i det gamle samfund i Godthåb distriktet. På detaljerede kort kan nedfældes megen viden om bosteder, fangstområder samt navne på lokaliteter (som vil være glemt af næste generation). Fra etnografiske og historiske beretninger (hvoraf flere kun foreligger på grønlandsk) kan der skaffes yderligere stof. Eskimo- og Nordbokulturen kan konfronteres: fx. samfundsstrukturen (eskimoisk „socialisme“ med kollektiv ejendom (?) stillet over for nordboernes klassebevidste høvdinge/bonde-slægter med privat ejendomsret). Overlevelsesteknik (kampen mod kulden, boligformer, dragten). Religion/tro/idealer (hvad forhindrede de to folk i at leve sammen, at samarbejde? Hvilke fordomme?).

Udgravningsresultater og baggrunds-

stof sammenstillet og illustreret af Seminariegruppen kan måske udmyntes til en lille udstilling, der senere som vandre-udstilling til andre skoler i Grønland formidler Inuit-Nordbo Undersøgelsens forskning.

Det grønlandske Landsmuseum vil især henvende sig til den grønlandske offentlighed med formidlingen af undersøgelsens resultater. I overensstemmelse med den nye fredningslov for Grønland vil det arkæologiske materiale fortrinsvis forblive i Grønland, og Landsmuseet skulle på dette grundlag kunne opbygge en betydningsfuld særudstilling. Denne kan senere tænkes udlånt til opstilling i Danmark.

Udformningen af rapporter samt offentliggørelse af såvel videnskabelige som populære bearbejdelser af undersøgelsens resultater bør kunne gennemføres på grønlandsk og dansk i et nært samarbejde mellem deltagerne.

Inuit-Nordbo Undersøgelsen finder sted fra 15. juni til 15. august. Det grønlandske hold, som organiseres af Grønlands Landsmuseum, og det danske hold vil hver bestå af omkring 14 deltagere. Skoleholdet med „Feltskolen“ formeres med indtil 16 deltagere i et samarbejde med det grønlandske skoledirektorat.

Vi ser frem til en sommer, hvor vi kan lære noget om gammel eskimoisk og europæisk livsform i Grønland, om hvad de dengang lærte af hinanden. Og vi håber i det nære samarbejde alle at kunne lære noget af hinanden.